

Farmācijas jomas konsultatīvās padomes priekšsēdētājai Kitijai Blumfeldes kundzei,

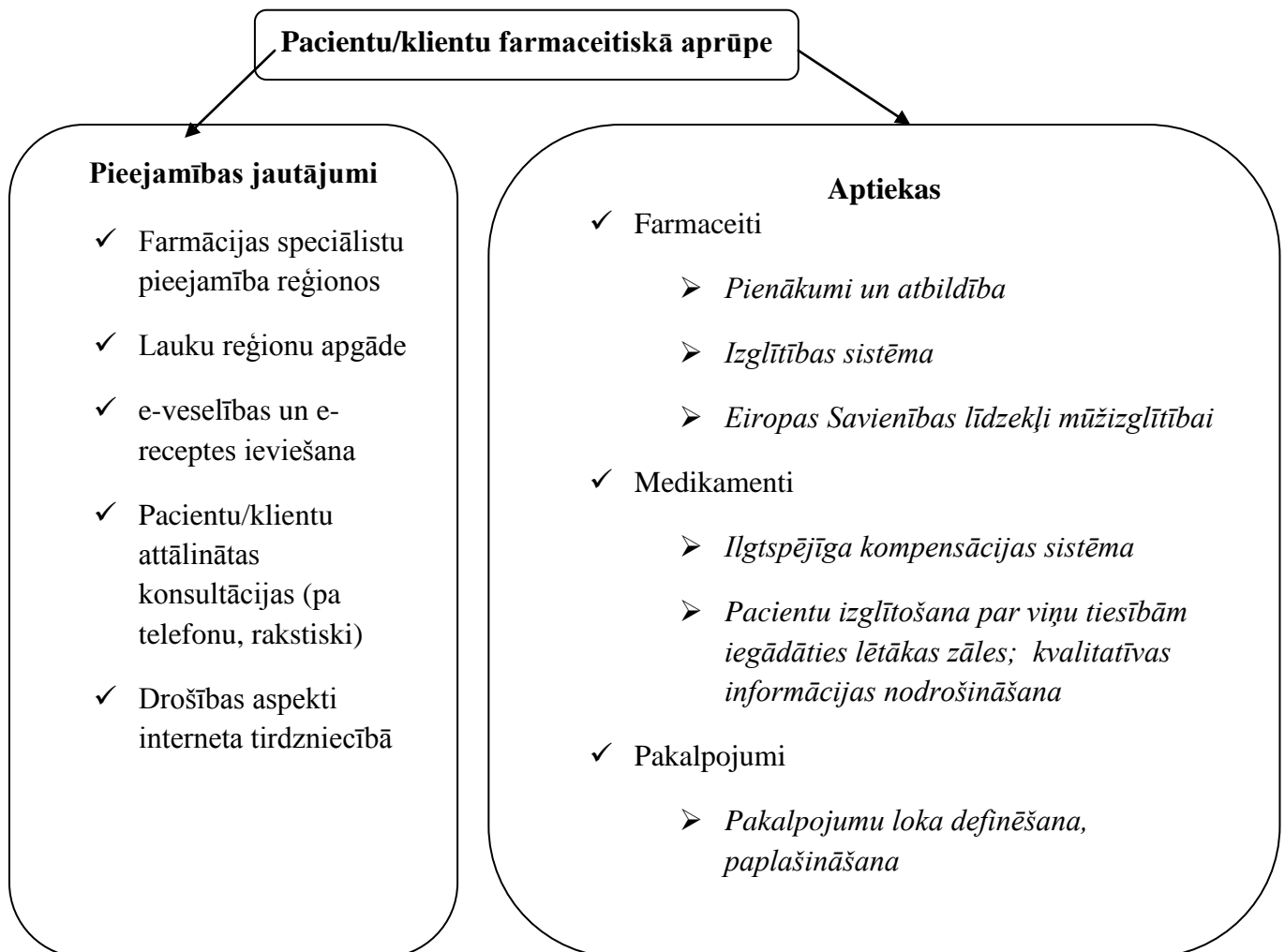
Veselības ministrijas Farmācijas nodaļas vadītājai Diānai Arājas kundzei

par farmācijas sektora turpmākās attīstības vīzijām

Aptieku attīstības biedrība (turpmāk – AAB) atbalsta Farmācijas jomas konsultatīvās padomes un Veselības ministrijas iniciatīvu apspriest farmācijas sektora nākotnes attīstības virzienus, tāpēc diskusijai iesniedzam savu redzējumu.

Farmācija aptver plašu darbības loku, tai skaitā, farmācijas rūpniecību, medikamentu iepirkumus utt., taču mēs vēstulē esam koncentrējušies uz vienu konkrētu jomu – farmaceitisko aprūpi.

Lai strukturētu diskusiju, piedāvājam farmaceitiskās aprūpes jomu sadalīt divos galvenajos blokos: farmaceitiskās aprūpes pieejamības attīstība un aptiekas kā farmaceitiskās aprūpes sniegšanas institūcijas attīstība (skat. shēmu).

Pēc AAB domām, farmaceitiskās aprūpes attīstības pamatā ir aptieka. Savukārt aptiekas kā farmaceitiskās aprūpes sniegšanas institūcijas attīstība balstās uz trim pamatfaktoriem – pirmkārt farmaceitiem, to pieejamības un kvalifikācijas; otrkārt - medikamentiem, tai skaitā aptieku nodrošinājumu ar pieprasītākajiem medikamentiem un informāciju pacientiem tai skaitā arī par viņu tiesībām izvēlēties; un treškārt, aptiekās pieejamiem papildus pakalpojumiem. Savu redzējumu izklāstām zemāk.

Lai būtu iespējama aptieku attīstība, ir jāņem vērā vide, kurā strādā aptiekas – tās pašreizējā situācija un nākotnes attīstības scenāriji; instrumenti, ar kuru palīdzību piemēroties videi un nodrošināt pilnvērtīgu farmaceitiskās aprūpes pakalpojumu pieejamību sabiedrībai.

Tendences:

1. Tuvākā nākotnē Latvijā turpināsies iedzīvotāju, tostarp arī farmācijas jomas speciālistu, aizplūšana no laukiem uz lielajām pilsētām un emigrācija uz ārvalstīm. Jau pašlaik šie procesi būtiski ietekmē farmācijas nozari. Laukos un ciematos mazinās iedzīvotāju skaits, līdz ar to arī aptiekas izdzīvotspēja. Tai pašā laikā jau ilgstoši Kurzemē ir kvalificētu farmaceitu un farmaceitu asistentu trūkums, arī Zemgalē ir pirmie signāli.
2. Sabiedrības nākotnes attīstību ietekmēs aizvien lielāka moderno tehnoloģiju loma cilvēku ikdienas dzīvē; tostarp pieaugs ar internetu saistīto tehnoloģiju nozīme. Tas sniedz daudzas iespējas informācijas apkopošanai un aprītei, ātrai un interaktīvai komunikācijai gan ar klientu gan profesionāļu un uzņēmumu starpā. Elektroniskais paraksts un internetmaksājumi nodrošina plašas darījumu iespējas.
3. Neatgriezeniski mainās klientu paradumi, lielveikali pārņem vairākas kategorijas, kas būtu bijušas papildinošs aptieku apgrozījums. Piemēram, pirms 10-15 gadiem lielākā daļa, aptuveni 60%, no realizētajām bērnu autiņbiksītēm un bērnu pārtikas tika pārdota aptiekās. Tagad šīs preces jaunās māmiņas lielākoties pērk mazumtirdzniecības tīklu veikalos un arvien vairāk internetā. Pārtikas piedevas tiek pārdotas gan pārtikas lielveikalos, gan „Drogās”. Tāpat nepieciešams ņemt vērā ārvalstu pieredzi, arvien vairāk pirmās nepieciešamības bezrecepšu medikamenti tiek tirgoti ārpus aptiekām, t.sk. automātos.

AAB augstāk redzamajā shēmā ir ieskicējusi galvenos instrumentus farmaceitiskās aprūpes pieejamības nodrošināšanai.

Runājot par aptieku attīstību kā galveno instrumentu farmaceitiskās aprūpes uzlabošanai, uzskatām, ka ir

- 1) nepieciešama diskusija par farmaceitu un farmaceitu asistentu pienākumiem un atbildību. AAB uzskata, ka ir jāprecizē definīcija jēdzienam „medikamentus izsniedz farmaceits” ar

mērķi noteikt tādu regulējumu, kas lielajās aptiekās farmaceitu atbrīvotu no rutīnas darbībām, ļaujot viņiem koncentrēties tikai uz klientu konsultēšanu. Tāpat AAB uzskata, ka farmaceitu asistentiem būtu jāļauj izsniegt rūpnieciski ražotus medikamentus bez farmaceita fiziskas klātbūtnes.

- 2) Pēc AAB domām, ir nepieciešamas būtiskas
  - a. reformas farmaceitu izglītības un kvalifikācijas paaugstināšanas sistēmā, piemērojot farmaceitu izglītības pamatprincipus zinātnes un uzņēmējdarbības vajadzībām šodien un nākotnē.
  - b. uzskatām, ka ir nepieciešams panākt būtisku Eiropas Savienības struktūrfondu līdzekļu novirzīšanu farmaceitu mūžizglītībai, nodrošinot augsta kvalifikācijas līmeņa uzturēšanas un pilnveidošanas iespējas farmaceitiem.
- 3) Attiecībā uz medikamentiem uzskatām, ka ir divi darbības aspekti
  - a. kopīgi sadarbojoties farmācijas nozarei un valstij, ir mērķtiecīgi jāstrādā pie sistēmas izstrādes, lai nodrošinātu pacientam optimālāko risinājumu - ne tikai kompensācijas sistēmā ietilpstošo medikamentu. Visiem iesaistītajiem ir jāvelta kopīgi pūliņi pacientu informēšanai par viņu tiesībām izvēlēties atbilstošāko, tostarp tiesībām izvēlēties lētākus medikamentus. Kontekstā ar lētāku medikamentu nodrošināšanu iedzīvotājiem, ir jāizvērtē starptautiskā nepatentētā nosaukuma norādīšana receptēs, izņēmuma gadījumi šādai praksei un iespējamie riski, tai skaitā arī risinājumi negatīvas ekonomiskā ietekmes uz aptiekas peļņu mazināšanai.
  - b. nepieciešams ieviest vienkāršus uz ilgtermiņu orientētus pamatprincipus kompensācijas sistēmas darbības nodrošināšanai. Pašreizējā prakse, ka katru gadu nozarē tiek diskutēts jautājums par kompensācijas sistēmas finansēšanu (piem. arī 2009. gada beigās VNC lūdza aptiekām neapreķināt soda naudas par kavētajiem maksājumiem), raisa uztraukumu par iespējamām izmaiņām
- 4) Pēc AAB domām, ir nepieciešama diskusija par aptiekās pieejamo pakalpojumu loka paplašināšanu kontekstā ar primārās veselības aprūpes pieejamību, piemēram, ļaujot farmaceitiem pagarināt ārstu izrakstītās receptes, veikt vakcināciju, pieņemt analīzes utt.

Ņemot vērā visu šo jautājumu svarīgumu un komplicētību, uzskatām, ka ir nepieciešams izstrādāt Farmaceitiskās aprūpes pamatnostādnes. Ierosinām izveidot darba grupu minētā politikas plānošanas dokumenta izstrādei, kuras darbā AAB būtu gatava aktīvi iesaistīties.

2011.gada 15. jūnijā

Aptieku Attīstības biedrības valdes priekšsēdētāja
Inga Zemdega-Grāpe
www.aab.lv